

Školní program boje se šikanou pro rok 2019/2020 Příloha minimálního preventivního programu

Charakteristika šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Za šikanování se nepovažuje škádlení a agrese, která nemá znaky šikanování (opakování, záměrnost atd.)

Zmapování situace

Třídní učitelé, vychovatelka a vedoucí kroužků mapují situaci ve třídách, využívají k tomu komunitní kruhy, individuální rozhovory se žáky či třídní hodiny.

Motivování pedagogů

Pedagogové spolu úzce spolupracují a předávají si potřebné informace.

Společné vzdělávání pedagogů

Pedagogové mají zájem se dále vzdělávat, po absolvování seminářů si předávají nově získané informace.

Užší realizační tým:

ředitelka školy Mgr. Iva Kalvachová,
výchovný poradce a školní metodik prevence Mgr. Lucie Luxová

Společný postup při řešení šikanování:

➤ Počáteční šikana:

- odhad závažnosti a formy šikany
- rozhovor s těmi, kteří na šikanu upozornili a s oběťmi
- nalezení vhodných svědků
- individuální rozhovor se svědky šikany
- ochrana oběti šikany
- předběžné vyhodnocení a volba ze dvou typů rozhovoru
 - a) metoda usmíření - rozhovor s oběťmi a agresorem
 - b) metoda vnějšího nátlaku – rozhovor s agresory
- realizace vhodné metody
 - a) usmíření
 - b) vnější nátlak – výchovný pohovor, komise s agresorem a jeho rodiči
- třídní hodina
 - a) efekt metody usmíření
 - b) oznámení potrestání agresora
- rozhovor s rodiči oběti
- třídní schůzka
- práce s celou třídou

➤ **Pokročilá šikana** (skupinové násilí)

- První kroky pomoci
 - a) Bleskový odhad závažnosti a formy šikany
 - b) Bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí
- Příprava podmínek pro vyšetřování
 - a) Zalarmování pedagogů a informování vedení školy
 - b) Zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi
 - c) Pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře)
 - d) Oznámení na policii a navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům
- Vyšetřování
 - a) Rozhovor s obětí a informátory
 - b) Nalezení nejslabších článků, nespolupracujících svědků
 - c) Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky
 - d) Rozhovor s agresory případně konfrontace mezi agresory, nikdy nekonfrontovat agresora s obětí
- Náprava
 - a) Metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny

Primární prevence ve výuce

Třídní učitelé sledují vztahy ve třídě, podílí se na rozvoji pozitivních vztahů mezi žáky a na zlepšení třídního klimatu. Každá třída na začátku školního roku vypracuje svá „Třídní pravidla“ a řídí se jimi. Žáci jsou poučeni o tom, co je a co není šikana, na koho se mají obrátit, mají-li na šikanu podezření. Učitelé se soustřeďují na rozvíjení pozitivních vztahů mezi žáky, pracují s pravidly třídy a dynamikou třídního kolektivu, spoluvytvářejí bezpečné prostředí školy.

Primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování

ZŠ provádí prevenci o přestávkách (dozory ve třídách) a při všech činnostech organizovaných školou (exkurze, výlety, vycházky, kroužky, školní družina). Žáci i rodiče mají možnost konzultace u výchovné poradkyně, e-mailových adres pracovníků školy.

Ochranný režim (školní řád, dohledy učitelů)

Ochranný režim je zajištěn a garantován školním řádem. Školní řád stanoví pravidla chování ve škole, zakazuje násilí žáků vůči spolužákům a stanoví způsob potrestání. Žáci jsou v dané oblasti poučeni třídními učitelkami. Pedagogičtí pracovníci provádějí účinný dozor.

Spolupráce s rodiči

Rodiče jsou informováni pomocí webových stránek o programu šikanování. Jsou seznámeni se základními projevy šikanovaného dítěte, vědí, že se mohou v případě podezření obrátit na třídního učitele či výchovného poradce.

Školní poradenské služby

Třídní učitelé pořádají pravidelné konzultace nebo třídní schůzky s rodiči, rodiče si mohou domluvit schůzku se školním metodikem prevence na kterýkoliv den.

Spolupráce se specializovanými zařízeními:

Škola spolupracuje s PPP, SPC, OSPOD

Vztahy se školami v okolí

V případě potřeby je naše škola ochotná spolupracovat na řešení šikany se všemi zúčastněnými. Úzce spolupracujeme s MŠ. Klademe důraz na bezpečný přechod našich žáků z 5. třídy do základních škol v našem okolí.

Školní program boje se šikanou je zpracován na základě těchto dokumentů:

- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28)
- Vyhlášky MŠMT č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školských zařízeních.

Vypracovala: Mgr. Lucie Luxová
Školní metodik prevence

Schválila: Mgr. Iva Kalvachová
ředitelka školy

Přímé varovné signály

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu, nebo aby za něj platil
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem
- Skutečnost, že se žák podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich
- Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout
- Žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmouvání učitelům

Nepřímé varovné signály

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními
- Při přestávkách vyhledává blízkost učitelů
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý a ustrašený
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá často k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřenyiny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

Rodiče žáků by si měli všimnout těchto možných signálů šikanování

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechutí jít ráno do školy (zvláště, když dítě mělo předtím školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat i strach
- Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu např. „Nechte mě!“
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.

- Dítě doma bývá smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad.
- Zmínky o možné sebevraždě.
- Odmítá svěřit se s tím, co ho trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (např. opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma, své zdravotní potíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku.